

Miesto, kde sa diabol zjavuje, nie je peklo, no mor jeho pekla tam zažijete, aj keď ste z neba

Autor a foto: Pavol Rágula

Niečo som už pociťoval, i keď sme sa zatiaľ len blížili. Nekonečné rady. Respektíve konečné, omnoho kratšie, na aké sme zvyknutí. Keby som nevedel, kam cestujem, tak nechápem, čo sa deje. Namiesto hnevu však cítim iný pocit. Viem, čo je vo veci. Viem, že cesta na východ sa dodnes nesie imperializmom a odpovedajú tomu i kontroly na prechode so západnou koalíciou. Každopádne, nikdy som ešte nestál v kolóne o rýchlosti 10 áut za hodinu... Mesto Užhorod sa nachádza na Ukrajine, blízko slovenských hraníc. I napriek pretrvávajúcemu vojenskému konfliktu je považované za bezpečné, no kruté dopady vojny som pozoroval takmer na každom kroku.

Po podrobných hraničných a colných kontrolách sme sa ubytovali v centre mesta, blízko rieky Uh. Nakolko sme stratili mnoho času na hraniciach, dorazili sme až večer. Po krátkej prestávke sa vydávame do mesta.

Skúsenosť

Nechcem zažiť na koži dramatické príbehy, ktoré som dodnes len čítal a áno, sú ozajstné, či naživo mohli byť ešte horšie. Chcem len zažiť a vnímať - bez "dramatické"... Preto mi práve toto mesto prišlo ako dobrá voľba na to, aby som si vedel urobiť i vlastný obraz na vojnu bez toho, aby som seba či iných ohrozil. Práve pri večernej prechádzke mestom pozorujem hrôzu. Nie sú to zbombardované budovy, samozrejme. Azda len mnohé staveniská, ktoré po rozpútaní konfliktu zastali v čase a rokmi sú z nich len opustené záratasy

Námestie plameňov

Dívam sa na pamätníky. Prakticky, celé historické námestie medzi riekou a mestským parkom je posiate pamätníkmi. Sú to desiatky narýchlo vytlačených posterov, každý o rozmere asi dva metre na výšku. Spomínajú na hrdinov. Keď pomyslím na hrdinu, takmer vždy ide o osobu, s ktorou som sa osobne nepoznal. Na tomto námestí však ľudia vzhliadajú na hrdinov, ich vlastných synov a susedov. Každý z nich pochádzal

len z tohoto mesta. Nemám slov pri pohľade na padlých mladých vojakov. Niektorí mi boli rovesníkmi.

Jeden ľud

Ak je v USA more vlajok na každej ulici, tak potom na Ukrajine je ich oceán. Námestia i budovy sú posiate modro-žltými farbami. Kráčaním cez ulice mesta pociťujem silný patriotizmus. Ukrajina mi dáva pocit silného národa, zjednoteného s jasným cieľom bojovať až do konca. Mnohí Slo-

váci si z ukrajinskej vlajky spravili terč pohrdania, no prospelo by nám skôr vziať si príklad. Naposledy sme sa tak jednotne ako Ukrajinci stávali za vlajku azda počas Nežnej revolúcie. Odvtedy je už nová slovenská vlajka často prostriedkom extrémistov.

Kde je budúcnosť?!

Po večeri sa prechádzame okolo Užhorodského hradu. Po chvíli k nám príde strážnik a dáme sa do reči. Pýta sa nás veľa otázok, odkiaľ sme a podobne. Z jeho slov

mám pocit neistoty. Nerozpráva o plánoch, ako to ľudia radi robia, ani sa ničím nechváli. Spomína len, že majú Slovákov a Poliakov veľmi radi. Koľko Slovákov by bolo schopných povedať tú istú vec o nich?

Na ďalší deň sme si plánova-
li návrat na Slovensko, nevieme
ešte, že na Ukrajine strávime o
deň viac.

Druhý deň

Chutné hotelové raňajky, čer-
stvo pripravované kuchárkou, ma
milo prekvapili. Objednávky sa ro-
bia priamo pri stole. S ľuďmi sa tu
rozprávame po slovensko-ukrajin-
sky. Anglicky veľmi Ukrajinci ne-
hovorí. Niekedy som len obtiaž-
ne pochopil obsah vety, no mám
pocit, že mne rozumeli dobre. Z
konverzácií mám i tak zvláštny
pocit. Ľudia mi prídu deprimova-
ní. Deprimovaní z každodenného
života vo vojne.

Rozhodli sme sa, že hrad zov-
čera navštívime opäť. Nechádza
sa v strede mesta na návrší. Po
ceste zaznieva zborový spev šíria-
ci sa z vedľajšej ulice. Presvedčím
kamarátku, aby sme sa išli pozrieť,
odkiaľ sa spev šíri. Prichádzame
pred nie veľkú gréckokatolícku
katedrálu Povýšenia svätého kríža.
Pred kostolom stojí vojak a podá-
va aktuálne vojenské informácie
občanom. Zvedavo sa vydávame
dnu.

Každá stránka života

Veľa spievanej ukrajinčine ne-
rozumiem a nejdem ani hodnotiť
kultúrne rozdiely medzi cirkvami.
Moju pozornosť zaujme iná vec.
V asi každej druhej vete od zboru
i kňaza zaznieva slovo Ukrajina,
ukrajinský... Nevyznám sa veľmi v
gréckokatolíckej cirkvi, no nemys-
lím si, že ide o typické chválospe-
vy. Po takmer hodine na liturgii si
uvedomujem zksesnutie Ukrajin-
cov a prienik trýzne do duchov-
ného života. Ich nariekavé prosby
o záchranu Ukrajiny ma nútia ne-
myslieť na nič iné, ako na vďač-
nosť, že žijem v mieri.

Čo nás charakterizuje

Na hrade sa pozoruhodne na-
chádza viacej ľudí, ako som očá-
kával, v kontraste s poloprázd-
nym centrom mesta. Množstvo
expozícií sa spája so Slovenskom.

Veľmi ma teší, že tunajší svoju čes-
ko-slovenskú históriu nevytlačili.
Naopak, prídeme mi, že je patrične
ich súčasťou a sú na ňu hrdí. Na
tomto peknom hrade je atmo-
sféra iná ako vo zvyšku mesta.
Po celú návštevu som si na vojnu
nespomenuť. Žiadne známky, len
história. Velkolepá história, ktorá
sa bude ďalej velkolepo písať. Vec
ako invázia nebude jej vznešenosť
narúšať.

Nevzdávajú sa!

Schádzaním z hradu pomedzi úzke uličky pozorujeme vojenské výzvy a maľby. Tieto kresby vyzývajú verejnosť k obrane. Podobne, ako i počas dvoch svetových vojen, sú dôležitou súčasťou povzbudenia verejnosti. Pripomínajú im, za čo bojujú, no i posúvajú ich odolnosť. Vo vojenskom konflikte si ľudia musia zvykať aj na zbrane a prijímať tvrdú realitu vojny.

Domov na dosah a predsa ďaleko

Okolo pätnástej sa už vydávame na cestu. V pláne je byť do večera doma, na západnom Slovensku. Pred vyrazením sa ešte zastavujeme v reštaurácii s rýchlym občerstvením. Cena jedla je zhruba o polovicu menšia, ako by sme za obdobné menu dali na Slovensku. Jedlo si dávame zabaliť a pokračujeme v ceste. Nie však zdlho sa opäť zastavíme. Tentokrát ešte na okraji mesta, v kolóne.

Nehýbajúca sa kolóna áut pokračuje ďaleko do kopca. Bol by to článok sám o sebe, aké je to dostať sa naspäť do Schengenského priestoru, tak iba skrátka: čakali sme deväť hodín a pobyt na Ukrajine sme si predĺžili o ďalšiu noc. Európania majú vlastné brány, no až na slovenskej strane. Celú koló-

nu tvoriacu sa pred podrobnými kontrolami sme si vystáli s ostatnými. Vedeli sme, že neprejdeme len tak, no zároveň sme nečakali, že strávime tretinu dňa len stáťm na mieste.

Skúsenosť

I mesiac od návratu dostávam otázku, na čo som tam vlastne išiel. Neviem. Na jednej strane určite zo zvedavosti. Avšak "len tak" necestujete na miesta, kde ľudia trpia. Preto zvyknem odpovedať, že som chcel zažiť realitu, akú Ukrajinci každodenne žijú a posunúť tieto skúsenosti ľuďom, ktorí vo veci tápajú. Niektorí by mohli povedať, že na Ukrajine vojna nie je, že veď chodíte sa tam pozrieť, či sa tam bojuje... Čo k tomu dodať? Azda, že človek, pre ktorého je vojna len o bombách, nečíta život medzi riadkami.

